

Cilt: 18 SAYI: 9 EYLÜL 1990

Türk sanayicileri ve işadamları derneği

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) EYLÜL 1990
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Yayın Müdürü:
Yönetim Kurulu Başkanı *Cem Boyner*

Yazı İşleri Müdürü:
Genel Sekreter *Ertuğrul İhsan Özol*

Yayına Hazırlayan:
Ekonomik Araştırmalar Bölüm Başkanı
Nilgün Demirtaş

Görüş Araştırma Grubu:
Bu sayıda:
Avni Demirci
Nilgün Demirtaş
Veyis Fertekligil

Dergideki yazılar kaynak olarak TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün gösterilmesi koşuluyla izinsiz kullanı-
labılır. İmzalı yazılar, yazarların kişisel görüşlerini
yansıtmakta olup, dernek görüşü olarak kabul
edilemez.

Adres:
Cumhuriyet Cad. Ferah Apt. 233/9-10
80230 Harbiye - İstanbul
Tel: 146 24 12 - 140 12 05

Basıldığı Yer:
LEBİB YALKIN YAYIMLARI VE
BASIM İŞLERİ A.Ş.
Tel: 179 67 50 / 8 Hat

Bu Sayıda

TÜSİAD'dan Haberler	4
AT, Sanayi Sübvansiyonlarını Engellemeye Çalışıyor.....	9
Doğu Almanya'da Yapıcı Yıkım.....	15
IBRD'de Japonya'nın Gücü Artıyor.....	20
Düşük Nüfus Artışı ve Daha Yüksek Tasarruf.....	34
Macaristan'da Basının Özelleştirilmesi.....	42
Üniversite-Sanayi İşbirliği.....	48
Resmi Gazete'de Bu Ay	54

TÜSİAD'dan Haberler...

Başkan Cem Boyner, Başkan Yardımcıları Bülent Eczacıbaşı ve Halis Komili 2 Ağustos 1990 tarihinde Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Sayın Erdal İnönü ve Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Hikmet Çetin ile bir görüşme yaptılar.

Başkan Cem Boyner, 8 Ağustos 1990 tarihinde İKV Brüksel temsilcisi Sayın Dr. Hayri Ürgüplü ile AT-Türkiye ilişkileri konusunda bir görüşme yaptı.

Başkan Cem Boyner, 15 Ağustos 1990 tarihinde Sayın Prof. Üstün Ergüder ve Sayın Prof. Ersin Kalaycıoğlu ile bir görüşme yaptı.

Başkan Cem Boyner ve Yönetim Kurulu Üyeleri, 15 Ağustos 1990 tarihinde ABD Konsolosu Mr. John C. Zimmerman ile bir görüşme yaptılar.

Başkan Cem Boyner, 16 Ağustos 1990 tarihinde TOBB Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Yalım Erez ile bir görüşme yaptı.

Genel Sekreter E. İhsan Özöl, veda ziyaretinde bulunan Japonya Muavin Konsolos Mr. Keisuke Yamasaka ve nezaket ziyaretinde bulunan yeni Muavin Konsolos Mr. Kenichi Kasahara ile 20 Ağustos 1990 tarihinde bir görüşme yaptı.

Başkan Cem Boyner, 22 Ağustos 1990 tarihinde İngiltere Büyükelçisi Mr. Michael Collins ile bir görüşme yaptı.

TÜSİAD'ı ziyaret eden Eski Maliye

Bakanı ve ANAP milletvekili Sayın Ekrem Pakdemirli 22 Ağustos 1990 tarihinde Yönetim Kurulu ile bir görüşme yaptı ve kendisine TÜSİAD tarafından yürütülmekte olan Kalkınma Stratejileri çalışması ile ilgili bilgi verildi.

Başkan Cem Boyner, 23 Ağustos 1990 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı Sayın Dr. Ali Tigrel ile bir görüşme yaptı.

Başkan Cem Boyner, 27 Ağustos 1990 tarihinde ABD'li Senatör Robert Byrd şerefine DEİK tarafından Sheraton Oteli'nde verilen öğle yemeğine ve aynı gün akşam Sayın Rahmi M. Koç'un evinde verdiği akşam yemeğine katıldı.

Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Bülent Eczacıbaşı, Kalkınma Stratejileri

alışması danışmanı Mr. Partha S. Ghosh ve proje yöneticisi Dr. Ruhi Gürdal 28 Ağustos 1990 tarihinde Doğru Yol Partisi Genel Başkan Yardımcısı Sayın Mehmet Dülger'i ziyaret ederek kendisine çalışma ile ilgili zet bilgi verdiler.

Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Bülent Eczacıbaşı, Kalkınma Stratejileri alışması danışmanı Mr. Partha S. Ghosh ve proje yöneticisi Dr. Ruhi Gürdal 28 Ağustos 1990 tarihinde Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Sayın Bülent Ecevit'i ziyaret ederek kendisine çalışma ile ilgili zet bilgi verdiler.

TÜSİAD'a bir nezaket ziyaretinde bulunan Bakırköy İşadamları Dayanışma Derneği Yönetim Kurulu üyeleri 29 Ağustos 1990 tarihinde Başkan Cem Boyner ve Genel Sekreter E.İhsan Özol ile bir görüşme yaptılar.

YENİ TUSİAD ÜYELERİ

M. NECDET BEZMEN, Koruma Tarım İlaçları A.Ş. Genel Müdürü ve Santral Holding Grup Başkanı;

TURGUD BEZMEN, Santral Holding Tekstil Grup Başkanı;

ASIM KİBAR, Assan Demir ve Saç Sanayii A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı;

ALİ KİBAR, Kibar Dış Ticaret A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı.

AT, Sanayi Sübvansiyonlarını Engellemeye Çalışıyor...

AT Komisyonu, sanayi sübvansiyonları ile ilgili cesur bir girişimde bulunarak, dört üye ülkeye yatırım yardımı programlarını yıl sonuna kadar kaldırmaları hususunda teklif götürmüştür.

1981'den bu yana verilen sübvansiyonların 7 milyar ECU'ye (8.8 milyar dolar) ulaştığı tahmin edilmekte olup, bunların hükümetler için Komisyon'a danışmadan istedikleri şirkete yardım yapma konusunda önemli bir faaliyet alanı sağladıkları bilinmektedir.

Üye ülkeler tarafından olumlu

karşılanmayan bu eylem, AT Komisyonu'nun rekabet işlerine bakan Komiser Sir Leon Brittan'ın geçen yıl açıkladığı ve üye ülkelerin devlet yardımı programlarının rekabet kuralları ile uyumunu sağlamak için incelenmesini öngören yeni politikasını ciddi olarak uygulamaya koyduğunu göstermektedir.

Sadece uyarılan dört ülkede - İngiltere, İtalya, Belçika ve Hollanda - değil, diğer ülkelerdeki yardım programları da incelenmektedir.

Sir Leon, bu tür sınırsız yardım programlarına karşı çıkmakta ve bunların keyfi olarak uygulandığını öne sürmektedir. Sir Leon, ayrıca bu programların rekabeti bozucu etkileri bulunduğunu ve AT'nin bölgesel ve sektörel olarak daha iyi amaçlanmış diğer yardım programlarını olumsuz yönde etkilediklerini de belirtmektedir.

İngiliz Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, Komisyon önerilerini fazla önemsememiştir. Bakanlık, sanayie yardım konusundaki İngiliz yasalarının Komisyon tarafından yanlış anlaşıldığını ve sorunun ikili görüşmelerle halledileceğini belirtmektedir.

İngiliz Sanayi Bakanlığı önerisinin 1982 yılında çıkarılmış olan ve Sanayii Geliştirmeye Dair Yardım Kanunu'nun 8. Bölümü'ne yönelik olduğunu ve bu kapsam altında 1.9 milyar sterlinlik (3.45 milyar dolar) yardım yapıldığını belirtmektedir.

Bu bölüm aynı zamanda bölgesel yardımları, kömür, çelik ve gemi inşaa sanayilerinde şirketlerin kapanmasından etkilenen bölgelere verilen özel hibeleri ve genel yatırım yardımlarını kapsamaktadır. Bakanlığa göre, bu yardımlar sanayie verilen toplam yardımların küçük bir

kısmını oluşturmaktadır.

Bununla birlikte, İngiltere'de resmi yetkililer, AT Komisyonu'nun devlet yardımlarını kontrol altına alma yolundaki planlarını desteklediklerini ifade etmekte, ancak bunun için kullanılan hukuki yollara karşı çıkmaktadırlar. İngiliz yetkililer, Brüksel'in İngiltere'nin konu ile ilgili yasalarından birini değiştirmesini önermek ile yetkisini aştığını belirtmektedirler.

Komisyon, şimdiye kadar yardım programlarının kaldırılmasını istemek yerine öneriler yapmayı tercih ederek dikkatli davranmıştır. Ancak, eğer üye ülkeler ile bir anlaşmaya varılamazsa, Komisyon rekabeti bozucu devlet yardımlarını engelleme yolunda yetkisini kullanabilecektir.

Komisyon yetkilileri, yardım

programlarının kaldırılmasının üye ülkelerde şimdiye kadar verilmiş olan maddi yardımları engellemeyeceğini ifade etmektedirler. Bununla birlikte, yeni yardımlar ancak Komisyon onayını alabilecek şekilde düzenlenmiş bulunan programlar çerçevesinde verilebilecek, ya da yıl sonuna kadar mevcut olan programlar çerçevesinde yapılabilecektir.

Yardım programları arasında en büyüğü, 12 üye ülke arasında devlet yardımları konusunda en kötü puana sahip İtalya'ya ait bulunan teknolojik buluşları geliştirmeye ilişkin özel bir fondur.

1981'den beri, bu fon kapsamında ve "sınai üretimde buluşların uygulanması" adı altında 3.6 milyar dolarlık harcama yapılmış ve bunların büyük bölümü sanayiye araç-gereç satın alınmasına yardım amacıyla kullanılmıştır.

Belçika yardım programı, genişlemek veya küçülmek isteyen şirketlere yılda 100 milyon ECU dolayında kredi açılmasını öngörmektedir. Hollanda programı ise ekonomik yapıyı güçlendirebilecek nitelikte olduğu tesbit edilen her yatırımın yüzde 20'sinin karşılanmasına yöneliktir.

Komisyon, Topluluk'ta devlet yardımı konusundaki yıllık ikinci incelemesini yeni tamamlamış bulunmaktadır. İncelemenin bu ay içinde yayınlanması beklenmektedir.

Bu inceleme, geçen yıl Komisyon'a onay için gönderilmesi gereken sadece ithalat konusunda 300'den fazla devlet yardımı programının ayrıntılarını içermektedir.

Kaynak: *Financial Times*.

Doğu Almanya'da Yapıcı Yıkım...

Batı ile Doğu Almanya'nın birleşmesi gündeme geldiğinden beri bu konuda pek çok görüş ortaya atılmaktadır. Örneğin, hükümette görevli bir bakan olan Klaus Reichenbach'a göre birleşmeden sonra Doğu Almanya'daki şirketlerin yüzde 25'i yaşayamayacak. Geride kalanların az miktardaki dış yardımla ayakta kalabilmeleri için bunun gerekli olduğu düşünülmektedir.

İki Almanya'da da bu tür hesaplar ve öngörüler yaygın biçimde yapılmaktadır. Bir on yıl sonra Doğu Alman ekonomisinin Batı Alman ekonomisine benzeyeceği görüşü herkes tarafından kabul edilmekle beraber, Doğu'nun ne ölçüde zarar göreceği konusunda

anlaşmazlıklar vardır. Kötümser ve iyimser tahmincilerin çoğunlukla gelecekteki işsizlik oranı üzerinde anlaşmaya varamadıkları görülmektedir. İyimserler genellikle işsizlik düzeyinin 1.5-2 milyonda kalacağını savunurlarken, bu miktarın 4 milyona kadar yükseleceğini tahmin edenler de vardır.

Yine kötümser görüşlere göre, Doğu Alman mallarının yüzde 80'i gelecekte pazar bulamayacak ve ülkenin 9 milyon çalışanının da yarısı işlerini kaybedecekler veya çoğunluğu en azından bir geçiş dönemi boyunca işsiz kalacaklar. Bunun çözümü, planlandığı üzere Batı Almanya'nın Doğu'ya yatırım yardımlarının yüzde 12 değil, gelecek 5-8 yıl içinde yüzde 30 düzeyinde olmasıdır. Bunun Batı Almanya'ya maliyeti ise 250 milyar mark olacaktır.

Batı Almanya'da bazı tahminlere göre,

Doğu Alman şirketlerinin yüzde 50-60'ı kapanacak ve işsizlik düzeyi 2 milyon civarında kalacaktır. Ancak işsizliğin 1 milyon civarında tutulabileceği yönünde görüşler de mevcuttur.

Doğu Alman ekonomi bakanı Wolfgang Pohl'un sıcak bir sonbahardan söz etmesine rağmen pek az kişi işsizliğin rahatsızlık yaratacağını düşünmektedir. Batı Alman işsizlik sigortası sistemine dayanarak oluşturulan yeni sistemde bir işçi ayda yaklaşık 650 mark net ücret alabilecektir. Hem işveren, hem de işçiler brüt ücretlerinin yüzde 2.5'i oranında bu sisteme katkıda bulunacaklardır. Bu durumda işçiler brüt ücretlerinin yüzde 17'sini sağlık, emeklilik ve işsizlik sigortası için ödemiş olacaklardır.

Bonn bu sistemi, hem bu yıl hem de gelecek yıl 3 milyar mark kadar yükseltecektir. Aynı zamanda, yeniden

IBRD'de Japonya'nın Gücü Artıyor...

Geçen yıl Mitsui ve Taiyo Kobe gibi iki tanınmış Japon bankasının birleşmesi herkesi şaşırtmıştı. Yeni ortaya çıkan banka, mevduat açısından Japonya'nın ikinci büyük bankası olmaktadır. Dünya sıralamasının ilk 10'unu ise Japon bankaları işgal etmektedir. Japon bankaları, menkul değer şirketleri ve sigorta şirketleri yavaş yavaş dünyanın en büyük şirketleri olmuşlardır.

Bu büyümenin bir nedeni yetenekli yöneticilerin bulunması ise de, asıl büyük neden Japonya'da birikmiş olan ve diğer ülkelere kredi olarak verilen para dağlarıdır. Japonya herkesin gözünde bir "ekonomik" süper güç olarak görünür;

ancak dünya GSMH'sinin yüzde 15'i kadar olan milli geliri mali gücünü tam olarak yansıtmamaktadır. Herşeyden önce Japonya bir "mali" süpergüçtür.

Dünya, Japonya'nın bu artan mali gücünden rahatsız olmaktadır. Japonya'nın finansal gücünden duyulan korku, Sony'nin 1989 sonunda Colombia Pictures'u satın alması ve Mitsubishi Estate'in Rockefeller Group'un yüzde 51'ini ele geçirmesiyle artmıştır. Daha önce de, Japon komisyoncuların Hawaii ve Avustralya'da çok miktarda emlak alımında bulunmaları dikkatleri çekmiştir. Öte yandan, Japon piyasasına girmek isteyen yabancı mali kuruluşlar koşulların düzeltilmesini ve düzenlemelerin azaltılmasını istemektedirler.

Bununla beraber, Japon mali kurumları ve Japon parası dünya ekonomisi için

yatırım ve kredi biçimindeki Amerikan yatırımları oldukça sınırlıdır. Rakamlar Japonya'nın 200 milyar dolarlık net bir fazlası olduğunu göstermektedir. Bu da muhafazakar bir tahmindir.

Uzun dönemli Japon fonları olmasa Amerikan ekonomisi ne yapardı? Reagan döneminde düzenli bir büyüme dönemine giren ABD ekonomisinde tüketim ve yatırımların büyük bir hızla artması, bütçe ve ticaret açığının rekor oranlara fırlamasına neden olmuştur. 1980'lerdeki toplam bütçe açığı 1.7 trilyon doları, ödemeler dengesi açığı da 800 milyar doları bulmuştur.

Bütçe açıkları yurtiçinden veya yurtdışından borç almakla karşılanabilir, ödemeler dengesi açıkları ise ancak sermaye hesaplarının fazla vermesiyle kapatılabilir ki, bu da diğer ülkelerden para çekmek demektir. Bu yöntemi

uygulayan Reaganomics büyük bir ulusal borç politikasına yönelmiş ve bunun yarısını da sermaye ithal ederek karşılamıştır. İthal edilen sermaye içerisinde, 200 milyar dolardan fazlası Japonya'dan uzun vadeli fon olarak gelmiş, bir kısmı da kısa vadeli Japon sermayesi tarafından finanse edilmiştir.

Amerikalılar, ülkenin ticaret açığının diğer ülkelerdeki piyasa engelleri ve özellikle Japonya yüzünden oluştuğuna inanmaktadırlar. Halbuki, açık fazla tüketim sonucu olmuştur ve tüm ülkeler Amerika'ya kapılarını açsa bile kapanmayacak boyuttadır. Aynı şekilde, Amerikalılar, ABD'deki Japon yatırımlarından da şikayetçidirler, ama onlar olmasaydı ithalat faturalarını kim ödeyecekti?

Uluslararası finansın üç makroekonomik rolü bulunmaktadır. Bunlardan birisi, bir

tarafıta ortaya çıkan fon açığıının, diğier
tarafıdaki bir fon fazlalığııyla
kapatılmasıdır. İkincisi, kısa vadeli
borçlanma yerine uzun vadeli borç
verilmesine yönelmedir. Üçüncü olarak
da, yatırımları çeşitli alanlara yayarak
riski azaltmaktır.

Fazla fonlarını Amerika'ya getiren
Japonya ilk rolü başarıyla
uygulamaktadır. Risk dağıtımı, yani
üçüncü rol, Japonya'nın sahip olduğı
dolarları biriktirmesi veya uzun vadeli
yatırıma dönüştürmesi ile bağlantılıdır.
Japon sigorta şirketleri, kredi kurumları
ve diğier Japon yatırımcıları açısından, tüm
varlıklarını dolar olarak ABD'de tutmak,
kısa vadeli ve likit bir yatırım olması
nedeniyle pek akıllıca değildir. Dolara
verilen faiz oranlarının yüksek olmaması
yatırımcıların para kaybetmelerine yol
açmaktadır.

Uzun vadeli bir strateji olarak ABD'den emlak veya fabrika satın almak veya bunlara yatırım yapmak da döviz kurlarındaki dalgalanmaya karşı bir önlem olarak düşünülebilir. Doların değeri düştüğünde, Amerikan emlak fiyatlarındaki yükselme bunu karşılayabilmektedir.

Amerikan hükümeti, bütçe açığını kapatmak için sadece dolar basma yoluna başvuramaz. Böyle bir davranış enflasyonun Latin Amerika ülkelerinde olduğu gibi korkunç oranlara yükselmesine neden olacaktır. Aynı şekilde büyük miktarlarda Hazine Bonosu basmak da bir çözüm yolu değildir. Sonuçta, uzun vadeli hükümet tahvili çıkarmaktan başka bir alternatif kalmamakta ve alıcılar da çoğunlukla Japon yatırımcılar olmaktadır.

ABD'de yapılan yabancı yatırımlar

aslında bir güvenlik sübabı gibidir. Hisse senetlerinin fiyatları düştüğünde, yabancı fabrikalar sıkıntıya girdiğinde veya emlak fiyatları durgunlaştığında, ödenecek borçlar da azalmaktadır.

Japonya, uluslararası finans sisteminin ikinci rolünü de, yani kısa vadeli borçlanmanın, uzun vadeli borç verme ile değiştirilmesi olayını da yerine getirmektedir. Japon mali istatistikleri incelendiğinde, bu ülkeye oldukça fazla miktarda kısa vadeli sermaye girişi olduğu ve bu sermayenin de tekrar uzun vadeli kullanıma sunulduğu görülmektedir.

Bazı uzmanlar Japonya'nın ticaret fazlasından gelen dolarları biriktirdiğini öne sürmektedirler. Ancak Japonya'nın 100 milyar dolar civarında olan döviz rezervleri bunun ötesine geçmemektedir. Aynı şekilde, Japonya'nın dış varlıklarının ticaret karlarının bir

yansıması olduğu da iddia edilmekle birlikte, bu ülkenin kısa vadeli yükümlölüklerinin de düzenli bir biçimde arttığı gözden kaçmamaktadır. Aslında Japonya, dünya için bir banker görevi yapmakta ve kısa vadeli mevduat kabul edip, uzun vadeli kredi vermektedir. Bu Japonya'nın kendi seçimidir, ama diğer ülkelerin de işine gelmektedir.

Görüldüğü üzere Japonya uluslararası finansın en önemli üç fonksiyonunu da yerine getirmektedir. Fon darlığı çekilen yerlere fazla fonların aktarılması ve kısa vadeli borçların uzun vadeli kredilere dönüştürülmesi konularında Japonya'nın rolü hiçbir ülkeyle karşılaştırılamayacak kadar yüksektir. Bu, Japon ekonomisinin büyüklüğünün ve ticaret fazlası birikiminin bir eseridir. Japonya'nın taşıdığı bu olumlu role rağmen piyasalardaki mali rahatsızlık nereden kaynaklanmaktadır?

Bir rahatsızlık unsuru, yabancı mali kuruluşların büyük Japon piyasasında para kazanmada karşılaştığı zorluklardır. Tartışmalar çoğu zaman karşılıklılık ilkesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Örneğin, Avrupalı bankalar Japonya ve Amerika'da kendilerine hisse senedi işi ile uğraşma izni verilmesini talep etmekte ve Avrupa'da yerli veya yabancı bankaların, bankacılık yanında bu gibi işlerle de uğraşabildiklerini ifade etmektedirler. Japonya eğer bu izni vermezse, Japon bankalarına kapılarını kapayacaklarını belirtmektedirler.

İkinci rahatsızlık nedeni, Japonların yabancı mali piyasalarda "fazla bulunmaları"dır. Japon sermaye girişi hem çok fazladır, hem de hızla artmaktadır. Yaklaşık rakamlara göre Japonlar, ABD'den 5 trilyon Yenlik, Avustralya'dan ise 1 trilyon Yenlik emlak satın almışlardır. Bu alış-verişler eleştiri

kaynağı olmuştur.

Bu eleştiriler, bir bakıma yeni bir gücün, eski gücü geride bırakmasının getirdiği bir sonuçtur. Japonya, IMF'ye de katkısını artırmak istediği halde, eski büyük üyeler oy gücünü artıracakları gerekçesiyle buna karşı çıkmaktadırlar. ABD birçok bakımdan Japonya'nın kendi dünya liderliği rolünü ele geçirmesini engellemektedir.

Japonya bazı bakımlardan geçilmez bir mali dev olsa da, bazı bakımlardan da sadece güçlü ülkelerden birisi sayılmaktadır. Dış aktif ve pasiflerin GSMH'ya oranında İngiltere ve İsviçre gibi ülkeler, Japonya, ABD ve Batı Almanya gibi ülkeleri geride bırakmaktadırlar.

İngiltere ve ABD'nin ekonomik liderlikleri, teknoloji ve sermaye

akışındaki üstünlük tarafından destekleniyordu. Teknoloji, askeri gücün ve ihracat potansiyelinin anahtarı durumunda olup, sermaye büyüklüğü diğer ülkelerin ekonomik gelişmelerini etkilemektedir. İngiltere'nin uzun dönemli yatırımları ABD'nin gelişmesini sağlamış ve İngiliz Commonwealth'i birarada tutmuştur. Amerikan sermayesi ise Marshall Planı'nı destekleyerek, II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'nın tekrar ayakları üzerine basmasını sağlamıştır.

Japonya liderlikte ısrar ederse, iyi bir iş yapsa bile ABD tarafından hoş karşılanmayacaktır. Bunun tersi halinde, eğer sessiz ve uyumlu bir rol izlerse, bu sefer diğer ülkeler tarafından sadece kar elde etme amacı güden ve büyük bir mali gücün sorumluluklarını yerine getirmekten kaçınan bir ülke konumuna düşecek ve Japon halkı Washington'a

**TÜSİAD Yüksek İstişare
Konseyi Başkanı Rahmi M.
Koç'un Konsey Toplantısında
yaptığı Konuşma**

(15 Eylül 1990 İzmir, Kuşadası, Fenerli Oteli)

Kıymetli TÜSİAD Üyeleri,

29 Mayıs'ta Ankara'da yaptığımız toplantıdan bu yana 15 hafta geçti.

Ekonomimizin, arzu ettiğimiz istikamette ve belirgin bir düzelme gövündüğü bir zamanda Ağustos ayı başında, Körfez krizi patlak verdi. Bu krizi sonunun nereye varacağını henüz bilemiyoruz. Ama ne var ki şimdiden öncelikler değişti ve yeni bir dönem başladı.

Bunların detaylarına girmeden önce bir hususu huzurunuzda dile getirmek istiyoy-

rum. Başkanımız Cem Boyner'in TÜSİAD görüşlerini açıklamasını takiben Cumhuriyet Savcılığı'na davet edilmiş olması, bütün kuralları, kurumları ile yerleştirilmesine önem verdiğimiz demokratik sistem anlayışımızı ciddi şekilde rencide etmiştir. Ancak, Savcılığın en kısa zamanda adem-i takip kararı almış olması, bu da hepimizi memnun etmiştir.

TÜSİAD, kurulduğundan beri faaliyetlerini ekonomik politikalar ile ilgili sahalara inhisar ettirmiş ve bilhassa partiler siyaseti içine girmemeye dikkat etmiştir. Bu iki saha birbirleri ile kıl payı ayrılmaktadır. Bununla beraber şu hususu bir defa daha tebaruz ettirmek isterim ki, TÜSİAD Yönetim Kurulu, bundan sonra da çalışmalarını aynı anlayışla sürdürecektir, inanmadığımız ekonomik politikadaki görüşlerimizi, gereken üslupla ve açıklıkla belirtmeye devam edecektir.

Değerli Konsey Üyeleri,

Orta Doğu'daki olayların, özellikle Irak'ta bir anda petrolük vermiş olması, Türkiye'mizin bu bölgedeki konumunu ve önemini bir daha daha Batılı devletlere hatırlatmış ve göstermiştir.

Bangladeştan İtalya'ya kadar birçok ülkede, Türkiye, yine en güvenilir bir tedarikçi olarak kabul edilmektedir.

Körfez olayının ilk hissesi, Türkiye'nin, petrol fiyatlarının artmasında, dünya ekonomimize getirdiği zincirleme etkilendir.

Batılı ve sanayileşmiş ülkelerin, uzun evvelki petrol şoklarından dolayı, her ne kadar aldıkları için bu defakada, petrol fiyat artışının faturası, büyük ölçüde kendilerine gelmişmekte olan ülkelerin omuzlarına yük gibi görülmektedir. Zira 1973'te, dünya petrolünün yüzde 13'ünü kullanan Batılı ülkeler, bugün yüzde 36'sını kullanmaktadır.

Türkiye'nin petrol temini için, büyük kaynağın Irak'ın bulunması, büyük

bilinmektedir.

Ümidimiz odur ki, Hükümetimizin uygulayacağı isabetli politikalar ve yapacağı mahirane temasklar ile bundan sonraki ihtiyacımızı yeterince ve makul fiyatlarla temin edelim.

Bu vaziyette özel sektör olarak bizlere iki önemli görev düşmektedir.

Birincisi, sıcak bölgelerdeki ihracat kaybını telafi etmek için hem yeni pazarlar bulmak ve hem de Batı pazarlarına olan ihracatımızı arttırmaya gayret etmek.

İkincisi ise; enerji tasarrufuna büyük önem vererek, memleketin ve de kendi kuruluşlarımızın petrol faturasını azaltmaya gayret göstermek olmalıdır.

Biraz evvel de bahsettiğim gibi Batılı sanayi kuruluşları, köklü enerji tasarrufu tedbirlerini aldıklarıından bu krizi de rahatlıkla atlatacaklardır.

Muhterem Üyeler,

Türk iş alemini yakından ilgilendiren diğer bir konu da işçi ve işveren sendikaları arasında devam eden, toplu sözleşme müzakereleridir. TUSİAD bugüne kadar çalışma barışının zedelenmemesi için çok dikkatli bir politika takip etmiştir.

Görüşmelerde parasal konular hemen her zaman ön plandadır. Bir sözleşme her iki tarafın menfaatini dengeli bir biçimde koruduğu sürece çalışır.

İşçilerimizin makul bir ücret almaları, en tabii haklarıdır. Ancak giydirilmiş ücretin saatte 2 dolardan 10 dolara çıkması rekabet gücümüzü büyük ölçüde yok eder.

Devlet ve özel sektörde çalışanların ücretlerinde ciddi farklılıklar olursa, rahatsızlık yaratır.

İşverenin cebinden çıkan ile işçinin cebine giren arasında büyük fark doğarsa burada

da bir dengesizlik var demektir.

Vergi ve özellikle fonlar işçilerin ve işverenin kaldırabileceği seviyelerin üzerine çıkmıştır. Burada da ciddi bir sorun vardır.

Özel sektör kar edemez ise ayakta duramaz. Sendikta liderleri, talep edecekleri maaşlarda birbirleriyle yarış bir tarafa bakarak çalışılan sektörün hayatıyeti ile yakından ilgilenmelidirler.

Bilhassa içinde bulunduğumuz bu kritik dönemde MESS ve Tekstil gibi işveren sendikalarının, TİSK ve TÜRK-İŞ'in çalışma hayatımıza kesintiye uğratmayacak bir uzlaşmayı sağlamalarını dilemekteyiz.

Geçtiğimiz dönemde memleketin bir numara mali sorunu olan enflasyonun, son aylarda kontrol altına alınmaya başlaması devletin en büyük başarıları idi. Ancak son krizden girdiği zincirleme fiyat arası,

enflasyonu ikinci plana itmemelidir ve de Orta-Doğu krizi her türlü fiyat artışına bir sebep gösterilmemelidir.

Kronikleşme istidadı gösteren enflasyon ve ağırlaşan sosyal şartlar, hepimizin huzurunu kaçırmaktadır.

TÜSİAD olarak enflasyon konusunda kalıcı ve inandırıcı tedbirlerin alınmasını samimi olarak beklediğimizi, bir daha belirtmek isterim.

Kıymetli Konsey Üyeleri,

Bugün dünyadaki trend, ekonomilerin liberalleşmesi istikametindedir. Dünya gıda hem kısıtlanıyor, hem ülkelerin birbirlerine bağımlı ve bağlantılı olmaları artıyor. O kadar ki ekonomistlerin görüşüne göre 2000 yılında bir mamülün ancak yüzde 20'si, o ülkede yapıp, diğer kısmı başka ülkelerden satın alınacakmış.

Serbest teŖebbüs, her zamankinden daha fazla dünyanın itici gücü haline geldi.

Liberal ekonomik politikanın tartışılması, memleketimizde muhtelif platformlarda görüŖülmeye devam etmektedir.

Dünya pazarlarında rekabet gücüne erişecek sanayilerin oluşması için mutlaka hükümetimizin istikrarlı ve kararlı politikalar gütmemesine ihtiyacı vardır.

Bunu da, TÜSİAD olarak, hükümetimizden talep etmekteyiz.

Sözlerimi bitirmeden evvel, Avrupa Topluluğu konusuna değinmek istiyorum.

Bu konu, nerede olursa olsun, her seviyede, fiykalade güzel ve enteresan tartışmalara sebep olmaktadır.

Türkiye'nin Avrupa Topluluğı'na girmekten başka alternatifii yoktur. Bunu elde edebilmek için de doğru stratejiler se-

çip, sabırlı, dikkatli davranıp, kendilerinin ve diğerlerin görevleri de yapmaları için her türlü çaba gösteririz. Ne zaman ki bu işler bitene kadar bizim için bir şeyler yapmamıza gerekli düzen veriniz, diğer taraftan, bütün palılar zaman kendiliklerinin için de bir şeyler yapmaya alacaklardır.

Gerek Hükümet, gerekse diğer tarafların tarafından yapılacak tartışmaların, Türkiye'de, Avrupa Topluluğu ile Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna, ya da kendilerinin Avrupa Topluluğuna vermemesine özen göstermek için lazımdır.

Çalışmalarımızın verimli geçmesi için her türlü çaba gösterip, hepimizi saygıyla selamlanıyor.

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Cem Boyner'in Yüksek İstişare Konseyi Toplantısında Yaptığı Konuşma

(15 Eylül 1990 İzmir, Kuşadası, Fantasia Oteli)

Sayın Başkan ve Değerli Üyeler,

Bugün ülkemiz piyasa ekonomisi uygulamalarında önemli mesafeler almış bulunmaktadır. Yabancı basında çıkan çoğulcu demokrasiyi uygulayan ve insan haklarına tam saygılı olma yolunda bir Türkiye resmi hepimizin göğsünü kabartmaya başlamıştır.

Batı ekonomileri arasında yerimizi almak kadar, yerimizi geriye değil ön sıralara doğru ilerletmek de son derece önemlidir. Bu konuda en önemli politikaımız sanayi

üretim gücümüzü artırmak ve bu suretile dünya pazarlarına daha kapalımlı girmek kapasitemizi giderek artırmaktır. Bu işe ulusumuzun fabrikada, bünye ve tarlada daha verimli olması ile mutabıktır. Bir ülkenin toplam verimliliğini artırmadan, dış görüntüsünü, geçici olarak dışardan hale getirmek mümkündür. Bunun için çeşitli yolları olarak dış borçların kullanılması, ithalatın serbestleştirilmesi, dış pazarların rasigele yabancı sermayeye açılması sayılabilir. Ancak bu kabil dış pazarlar iç üretimle ve verimlilik artışı ile desteklenmediği sürece kendi kendine devam ettiremeyebilirler.

Bu konuda geleceğe ışık tutmak üzere TÜSIAD ülke stratejisi çalışmasını başlatmıştır. 1960'larda iç pazar talebine göre yapılan planın bugün dünya pazarlarına dönük olması gerekmektedir. Uluslararası pazarlarda her ürünün satılabilir. Ancak, bunların satılabilmesi için söz konusu ürünün dünya piyasasına göre hangi maddelerle üretilmesi

İlim hesabını ülke çapında sık sık yapmak zorundayız. Japonya'nın MITI örneğinde-ki gibi bu çalışma bir nevi firma stratejileriyle hükümet çalışmalarının ahenkli hale getirilmesidir. Kamu ve özel sektörün işbirliği içinde çalışan bir ülkenin uluslararası pazarda yerini alması şansı daha yüksektir. Bu konuda en önemli darboğaz ülkemizin insan kaynaklarının sınırlı olmasıdır. İki yetişmiş kadroların hazırlanacak stratejiye göre yerlerini almaları ve ayrıca halkımızın da bu stratejiyi uygulayabilecek mottale hazırlanması gerekir.

Atatürk reformları ülkemizin kültürel alt yapısını batı ile bütünleşmeye hazır hale getirmiştir. Bu aşulam demokrasi ve insan hakları sistemini geniş halk kitlelerine yayma dışında yeni bir ideoloji aranmaması uygun olur. Ancak, tarih ve geleneklerimiz göstermektedir ki; Türk insanının bilim, medeniyet ve hukuk çok önemli bir yer işgal eder ve hakaretliğe karşı çok hassastır. Bu durumda ilerlemeyi kamu ilişkilerinde hukukun üstünlüğüne riayet ku-

ralında kendisini bulur. Her Türk vatandaş hiç kimsenin yardımına olmadan, kanunların himayesi altında insan haklarını kullanacağına artık gerçekten inanabilmelidir.

Bu kuralın ekonomik ilişkilerde ifadesi ise hükümetin taraf gütmeksiz ve bilimsel olarak kamu özel sektör ilişkilerini yürütmesidir.

Bu kuralın sosyal ilişkilerde ifadesi ise fırsat eşitliğidir. Gelir dağılımı, ücret sistemi, sosyal şartlar, vergiler toplumun dayanışmasını bozmayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Milli eğitimde fırsat eşitliği ve modernizasyon esas alınmalıdır. TUSİAD Yönetim Kurulu bu konuyu titizlikle ele almış ve ilk sonuçlarını bir raporla birkaç güne kadar kamuoyuna açıklayacaktır.

Bir ulusun ekonomik gücünü belirleyen şirketlerin, uluslararası ilişkilerde

başarılı olmaları, belli başlı koşulların sağlanması ile gerçekleşebilir.

1. Sermaye : Güçlü bir sermaye yapısı ya da ucuz borçlanılabilir kaynakların mevcudiyeti.
2. Teknoloji : Kendi teknolojisinin kendini üretebilen, AR/GE çalışmalarının gelişmiş olması, ya da ülke dışındaki teknolojik gelişmeleri derhal uygulayabilecek dinamik bir sanayileşme yapısı.
3. Rekabet edebilir işgücü maliyeti,
4. Güçlü eğitilmiş bir teknik işgücünün/ yeteneklerin mevcudiyeti,
5. Enerji : Dünya fiyatları seviyesinde, bol, kullanılabilir enerji kaynakları,
6. Büyük ölçekli sanayi tesisleri kurulmuş olmaları, kaliteli ürünler üretimi büyük bir iç talep mevcut-

diyeli,

7. Yatırımcıya güven verecek uzun vadeli ekonomik ve siyasi istikrar.
8. Şirket yönetimi biçimleri, stratejileri ve rekabetin mevcudiyeti,
9. Destek yan sanayilerin varlığı.

Bu konularda bütün görevleri sadece devletin üstlenmesini istemek elbette yanlıştır. Ancak serbest piyasa ekonomisi devletin bunlara ilgisiz, seyirci kalmasını hiç mi hiç gerektirmez.

Arabayı boşa bırakırsanız, kendi kendine gideceği tek yön vardır, yokuş aşağı.

Hızlı sanayileşme politikası için firmaların elinde olan ve olmayan konuları ayırt etmek lazımdır.

Firmaların elinde olmayan etkenlerin başında ekonomide makro ekonomik is-

ülkeler birleşir gelir. Bu konuda Türk lirasının değeri, güven ve istikrara kavuşturulması, ve faizlerin uluslararası rayiçleri ile uyum olması, İtalyan hükümetçe saptanan gerçek fiyatlarının uluslararası oranları ile uyum olması, (tekstil, petrol ürünleri vs.) ile ilgili birim ve serilerin uluslararası değeri, diğer ürünün aleyhine etkilemeyecek şekilde dengelemesi, firmaların ilgili kârları, kârları, serinin toplamı içinde olduğu gibi mülkiyet, üretim, işleme, indirimleri ve en son faiz oranı, emsal olarak da ekonomik kararların en uygun şekilde alınması gibi üzerinde işlenmesi gereken konulardır.

Ekim 2004 yılında İstanbul'da sekiz öfere göre optik bir anketle yapılan bir araştırma, bu konuyu aşağı yukarı bel-
geliyor. Üstün zihinsel insanların gelecekte oynamaya
başlayacakları oyunlar, büyük bir boyutlu bir sorunu
çözümler. Bu tür oyunların yapılması, birleşme-
nin bir gerekliliği ve dünya çapındaki rekab-
et, bu tür oyunların gerektirir. Hükümet bu
konuda bir birleşimlerin büyük etimeli ve
bu tür oyunların yapılmasını sağlamalıdır.

Hükümetlerin 1980' lerde tutumunu peki-
leştirmek üzere uyguladıkları
stratejik teşvik politikasını bu kez daha az
hata ve daha profesyonel olarak 1990' lar-
da Türkiye'yi dünyanın sayılı ekonomileri
arasına sokacak stratejik sanayi alanı uy-
gulamayı düşünceleri akıllıca olacaktır.

Kayıtsız ve seyirci kalmak emel değildir.
1990 yılında yaşamakta olduğumuz
grevler, problemleri akıl ile değil, hu-
manite ile çözmeyi tercih etmemiz
adale ile çözmeyi tercih etmemiz
olmasını önerdiğimiz Etik, ahlak ve
Sosyal Konsey kurulabilmiş ve çalışabil-
miş olsa idi, uluslararası ilişkilerimizi
güçlendirecek, yatırımcıyı caydırarak bu de-
rece bilimsellik ve deneyimlerin uzak iş
barışı problemleri yaşamazdık.

Teknoloji araştırmaları ile ilgili bir
karşılaşımın olması açısından önemli ver-
mek istiyorum. IBM şirketi her yıl
AR/GE harcaması, Türkiye'de her yıl

ihracat gelirine yakındır. ABD'nin 1986 AR/GE bütçesi Türkiye'nin gayrisafi milli hasılasının iki mislinden fazladır. Konunun ciddiyetini gözardı etmekle aramızdaki gelişmişlik farkını azaltmamız gün geçtikçe zorlaşabilir.

Hala hızlı yatırım yapma gereği ve bunu sağlayamama konusundaki endişelerimizi koruyoruz.

İmalat sanayi yatırımlarının gayrisafi milli hasılaya oranı 1989-90 arası yüzde 4.02'dir. Son 5 yılda aynı oran yüzde 3.66'dır. İmalat sanayi yatırımları gayri safi milli hasıla içindeki payının kısa zamanda yüzde 7'ler seviyesine ulaşması gerekmektedir. Hattırlatmayı görev biliyoruz. (Bakınız ek tablo)

Enflasyonun düşüş eğilimi memnuniyet verici.

Ekonomimin dengeleri ilk bakışta cesaret verici gözüküyor.

Döviz rezervimiz ile ilgili birkaç noktaya değinmek uygun olacak.

Döviz girişlerini dikkatle incelemek lazım. Turizm, ihracat, müteahhlik gelirlerimiz somut olarak takip edilebilir durumda. Bu kalemlerde olağanüstü bir artış yok. Görünmeyen kalemlerdeki özellikle kısa vadeli döviz girişleri olağanüstü artış göstermiş. Bu artış reel bir gelir gibi görünmemek lazımdır.

Dış ticaret açığı, cari işlemler açığı büyümesine rağmen bu kısa vadeli girişlerin büyüklüğü TL'nin değerinin enbest piyasada denge kuruna ulaşmasını geciktirmektedir.

Ama birgün dış ticaretimizi dengeleyecek optimum bir kura olan ihtiyaç daha fazla ertelenemez hale gelebilir.

1990'daki büyüme iç talep artırımlarıyla gelen büyümenin sonucudur. Talep

artısından daha önemli olan reel gelirlerin özellikle ihracat, turizm, müteahhithlik hizmetlerindeki artışlarıdır.

İhracatın ithalatı karşılama oranının düşüklüğü trendi ve kamu finansman açıklarının kronikleşmesinin enflasyon üzerindeki etkisinden endişe duymaktayım.

Kısa vadede bu alanlarda düzelme eğilimi beklenmektedir. Bu durum endişe sebebidir.

Türkiye'yi AT'ye hazırlamak için vakit hızla geçmektedir.

AT ile Türkiye entegrasyonunda kuşkuyla karşılanmayacak bazı sosyal ve kültürel sorunlarımıza da bir parça değinmek istiyorum.

Kültür sorunları öyle karmaşık ve çok taraflı bir konudur ki daha iyi bir kamu-özel işbirliğiyle kurulmasına, daha iyi

işleyen bir demokratik sisteme (siyasal partiler ilişkileri) ve özellikle daha ağırlıkla işleyen bir piyasa ekonomisi sisteminin kurulmasında ciddi bir darboğaz oluşmaktadır.

Ülkemizde işçi-işveren ilişkilerinde bugüne kadar geçerli bir model bulunmamış olmasını da yine bu sosyo-kültürel sorunun bir görüntüsü ve uzantısı olarak görüyorum. (Bu konuda bazı çalışmalarımız kapsamlı araştırma henüz devam etmemiş olduğundan size bu toplantıda değinmiyoruz. İlkbahara kadar bu konuda önemli bir katkı yapabileceğimizi umuyoruz. Sayın üyelerin bize bugün bu konuda ışık tutmalarını özellikle istiyorum.)

Türk personel ve işçisinin bu alanda verimliliği kuruluşlarda genellikle çok düşük bir çalışma verdiğini ancak bu alanda kendiliğinden verimliliği yüksek olanları da biliyoruz. Teknik ve işgücü personel eğitimi çözülmesi genel olarak önemli sorunlar arasındadır. Bu durumun çözülmesi

sanının değerler sistemi ve idealleri konusunda mukayeseli sosyal araştırmaların yapılmasını ve sorunların mütümkmse kökenine inilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu konuda yönetim kurulumuz sonuçları yıl içinde alınması beklenen bir araştırma başlatmış bulunmaktadır.

Türkiye'nin AT'ye entegrasyonunu kolaylaştırmak amacı ile çözümlenmesi gereken işler vardır:

- Eğitim meselesi en önemli meselemizdir.
- İşsizlik problemi. Nüfus yüzde 2.5 artarken istihdam sadece yüzde 1.2 artmaktadır.
- Sanayileşme. Yeni yatırım olmadan kalkınma ve dünya ekonomilerine uyum hayaldir.
- Piyasa ekonomisini tam kuralları ile uygulamak,
- İşçi işveren ilişkilerinde boyut atlamak,
- Siyasi kadroları güçlendirmek,
- Doğuda başgösteren işsizlik sonucunda

batıya göç ve doğunun boşalmasını önlemek.

Yakın gelecekte şu konuların gündemde olması beklenmeli:

- Sağ ve sol siyasi partiler arasındaki yelpazenin daraltılması beklenmeli.
- Nüfus artışı karşısında (özellikle doğuda ve geri kalmış yörelerde) alarım tedbirlerinin gündeme gelmesi beklenmeli.
- Kamu kadrolarında temsikatı engelleyen kanunların ele alınması ve kanun kurullarının AT örnekleri benzeri bir şekilde verimli personel ile çalışmasını sağlamak yolunda yeni kanuni düzenlemeler beklenmeli.
- Kadınların toplumda yönetim pozisyonlarında öne çıkması ve yeni sorumluluklar alması beklenmeli.

Körfez krizine gelince: Gelişmelerin Türk ekonomisine olumsuz etkilerinin önüne geçilemiyor. Maalesef sadece izleniyoruz.

Türkiye'nin rolü hadiseleri gerisinden izlemek olmamalı demiştim. İçinde bulunduğumuz olumsuz koşulları olumlu hale getirebilmek ya da etkilerinden en az hasar ile kurtulabilmek için bir ekonomik aksiyon planına gerek olduğu kesindir.

Körfez krizinde herşey aleyhimize gelişmemektedir. Sizlerle önümüzdeki günlerde gündemi uzun boylu meşgul edeceğine inandığım olumlu bir gelişmeyi paylaşmak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım,

Arap alemi milyarlara dolar harcayarak satın aldıkları silahların, bu silahlarla teşkil ettikleri orduların en doğal saydıkları mülkiyet haklarını dahası servetlerini korumaktan aciz olduğunu yeni ve kesin bir şekilde anlamış bulunmaktadır.

Arap alemi servetine, petrodollarlarına yeni bir vatan arayışındadır.

Türkiye adeta alternatifsizdir.

Beyrut ve Kuveyt bitmiştir. Diğer Körfez ülkeleri aynı sorun ile karşı karşıyadır. Atina alternatif olarak düşünülmüş, tutmamıştır, Güney Kıbrıs da öyle.

Türkiye ise, askeri gücü, ekonomik gücü, dini, ortak geçmişi ve kültürü açısından tek alternatif olarak kucak açmaktadır.

Bizler batı demokrasileri ile demokrasi-miz arasındaki nüansları eleştirmek dahi, ülkemizdeki demokrasi Arap devletlarımız için batıyı imrendirmeyecek düzeye gelmiştir.

Ekonomisi serbest piyasa kurallarının etkisindedir. Mal, para ve insan serbestçe seyahat etmektedir.

Körfez krizi dolayısı ile konunun gerektiğinde tartışmasız birleşikleri Conlannın bir bölümünü Türkiye'ye çekebilmek, birkaç yıl dahi güvenilir emanetçi olabilir-

sek, insanımızın kaderi değişir. Yatırımlara istihdama etkisini düşününüz. Bu kadar önemli bir konudaki görevin hükümetimizden çok bizlere düştüğü inancındayım.

Sayın Cumhurbaşkanımızın ve Hükümetimizin kriz sırasında Türkiye'yi Batı'nın yanında tutan kararlılıkları inica tehdidine en büyük darbeyi vurmaştır. Müsterihiz!

Son yıllarda doğudan ve güneyden gelen költür emperyalizmine karşı koyduk ve koymaya devam etmeliyiz. Ama teknoloji gibi paranın da milliyeti yoktur.

Bu tarihi fırsatı ülkemiz için çok akıllı kullanmak ekonominin önde gelenlerinin tarihsel görevidir.

Birinci dünya savaşından miras kalan ekonomiz uygun illigimizi bir tarafa atıp bu önemli fırsatı en iyi şekilde değerlendirmeliyiz.

Değerli Konsey üyelerimizin önerileri çok yararlı olacaktır.

Öyle anlaşıyor ki, bu dönemde demokrasi uygulamalarımız yeni bir sıfırdan geçmektedir.

Usul hakkındaki tartışmalar çok uzadıdır demiyorum. Ancak, böylece önemli uluslararası kriz döneminde milletler ve iktidar arasında diyaloğu zorla sürdürmekten çıkmıştır. Eğer köktürizmle gelişmeler kontrolden çıkarsa sivil toplumumuz sustürdükleri tutumu, onları bu güne ve getiren ulusumuza nasıl hatırlatacaklarını, kendilerini nasıl mazur görebileceklerini düşünmelidirler. Ulusumuz, siyasetçilerinden millî meselelere, muhtalefet, iktidar demeden sahip çıkmak zorundadır. Uzaktan izlemelerini değil.

Birçok iktidar, sayısız çoğunlukla, yavaş yavaş gerekli diyaloğu itimall eden bir hale gelmiştir. Bu diyaloğu yapabilmek değildir. Bu diyaloğuda muhtalefet, iyi ve kötü her şeyi söylemek zorundadır.

mak değildir. İktidarın hatalı uygulamalarını TUSİAD olarak eleştirdik, bundan böyle de eleştirmeye devam edeceğiz.

Siyasi boşluk var demiştik, güçlü bir hükümet gerekli demiştik. Şimdi buna bir de muhalefet boşluğunun eklendiğini görmekteyiz.

İktidardan siyasi ve ekonomik istikrarı sağlamasını beklerken, muhalefetten de istikrara yardımcı olmasını beklerdik.

USAŞ ve ÇİTOSAN'ın özelleştirilmesinin ve bütçe kanununun 10. maddesinin iptali girişimlerinin sırf usul nedeniyle yapıldığı hür teşebbüse artık pek de inandırıcı gelmemektedir.

Söylenenler ile yapılanlar arasında tutarlı ve uyumlu olmak zorunluluğu yalnızca iktidarlar için değil, muhalefetler için de geçerlidir. Kuvvetli iktidarlar kadar, tutarlı muhalefet de sağlıklı bir demokrasi için elzemdir.

Gelecek seçimler kadar gelecek nesilleri düşünen siyasi kadrolara gerek vardır.

Dış koşullardaki, birbirini tamamlamayan hatta çoğu kez birbiri ile gelişen her değişikliğe göre, ülkenin direksiyonunu bir sağa bir sola çevirmek yerine, bu değişikliklerden uzun vadeli hedeflerimiz için yararlanmak ve pasif konumdan aktif konuma geçebilmek için, stratejik düşünemeyi mutlaka bir düşünce tarzı haline getirmeliyiz.

Geleceği etkileyen dış çevremizdeki değişiklikler, Türkiye'nin kendi geleceğini, kendi saptaması ile çelişkili gibi görünüyorsa da, uzun vadeli stratejiler esas böyle zamanlarda önem kazanıyor.

Yönetim Kurulumuz bu amacı gerçekleştirmek için gerekli insan ve düşünce altyapısını kurmak üzere bir Ekonomik Strateji ve Politika Alternatifleri Enstitüsü kurulmasını önermektedir.

Türkiye'nin ekonomik ve sosyal meselelerini hakk'ında bir düşünk tank vazifesi gönecek bu enstitü fikri hakkındaki dñştñncelerini-ze ilhriy'ımız vardır. Kõnseyimizin konu hakk'ında ilaki kararları bizlere yön verecektir. TUSIAD kuruluş amaçları doğrultusunda ÷lkemizde piyasa ekonomisinin tam anlamıyla uygulanabilmesi ve özellikle Türk ekonomisinin AT'ye en kısa sürede tam entegrasyonunun sağlama amacıyla gerekli çalışmaları titizlikle yapmaktadır. Kuruluşumuz çalışmalarında objektif ve parütlerüstü kalma politikasını sürdürmektedir.

Sizlerin bize ekonominin sorunları konusunda ağık tutacağınızdan ve yön göstereceğinizden emim olarak hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Teğafel Kur' e değerim.

**GSMİH İçinde İmalat Sektörü
Yatırımlarının Yüzde Oranı
(cari fiyatlarla)**

1963	3.45	1977	5.67
1964	2.82	1978	4.30
1965	2.56	1979	4.96
1966	2.83	1980	5.25
1967	3.38	1981	5.00
1968	3.80	1982	4.40
1969	4.37	1983	4.30
1970	4.57	1984	4.08
1971	4.42	1985	4.10
1972	5.25	1986	4.55
1973	5.02	1987	3.76
1974	5.17	1988	3.60
1975	6.02	1989	3.10
1976	5.65	1990	3.32

(*) Program İhtekçisi

Kaynak: Devlet Planlama Teşkilatı

Ortalamlar(%)

1963-1970	3.37
1971-1980	5.17
1981-1990	4.02
1986-1990	3.66

karşı boyun eğecektir. Kısacası, Japonya ne yaparsa yapsın herkesi tatmin etmeye olanak yoktur.

Kaynak: *Economic Eye*

Düşük Nüfus Artışı ve Daha Yüksek Tasarruf...

Yıllardır hızlı nüfus artışı ekonomist ve politikacıları yakından ilgilendiren bir konu olmuştur. Bunun sebebi de hızlı nüfus artışının ülkelerin ekonomik kalkınmaları ve kişi başına gelir artışı üzerindeki olumsuz etkisidir.

Son zamanlarda Doğu Asya ve bazı Latin Amerika ülkelerindeki net çoğalma oranının azalması (NÇO) gibi demografik bir değişimin kalkınmakta olan ülkelerdeki tasarruf oranını nasıl etkilediğinin incelenmesi yönünde çalışmalar artmıştır. NÇO, her kadın başına doğurganlık yaşına kadar hayatta kalabilen kız çocuğu sayısını göstermektedir. Bir çok kalkınmakta olan

ülkede düşmekte olan net çoğalma oranının hanehalkları tasarrufu üzerindeki etkisini -ki bu 21. yüzyıl sonunu kapsayacak kadar geniş tutulmuştur- araştırmak için bir simulasyon çalışması yapılmıştır.

Çalışma sonunda NÇO'daki düşüşün toplam tasarruf oranında Gayri Safi Yurt İçi Hasılanın yüzde beşi kadar bir artışa yol açtığı görülmüştür.

Çalışmada Dünya Bankası nüfus projeksiyonları kullanılarak yapılan, Brezilya, Kore, Meksika, Nijerya, Pakistan ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde tasarruf oranı ile ilgili simulasyonlarda her ülke için ayrı ayrı tahmin geliştirilmemiştir. Daha ziyade, demografik değişimden kaynaklanan hanehalkları tasarruf eğilimindeki genel değişimler gözlemlenmiştir. "Yaşam boyunca tasarruf", aktif çalışma

döneminde, emeklilik sonrasında da istikrarlı bir tüketim eğilimi sağlayabilmek amacıyla yapılan tasarruf olarak tanımlanmaktadır. Çalışma yaşındaki aile fertlerinin, çocuklar kendilerini geçindirebilecek hale gelip evi terkettikleri andan itibaren yaşlılık günleri için tasarruf yaptıkları varsayımı baz alınmıştır.

Hanehalkları aynı zamanda çocukların geleceğini teminat altına almak, gayrimenkul ve tüketim malzemeleri satın alabilmek ve çocuklara eğitim sağlamak gibi değişik sebeplerle de tasarruf yapmaktadırlar. Ancak demografik bir değişim esnasında bu sebeplerin görece ağırlığı da değişebilmektedir. Bu değişimlerin yaşam boyunca yapılan tasarrufu artırmak veya azaltmak hususunda farklı etkileri olabileceğinden, toplam tasarrufları tahmin etmek oldukça güçtür.

1 Nüfus tahminiyle uğraşan uzmanlar, 21. yüzyılın ortalarına doğru kalkınmakta olan ülkelerin demografik geçiş döneminin birinci safhasını (ölüm oranlarında düşme, özellikle bebek ve çocuk) tamamen terketmiş olacaklarını öne sürmektedirler. Hatta bu gelişim sürecinde net çoğalma oranının 1'e düştüğü ikinci safhayı da tamamlayacaklardır. NÇO 1'e eşit olduğunda toplam doğum oranı ölüm oranına eşitlenecektir. Bugün birçok Avrupa ülkesinde, Kuzey Amerika ve Doğu Asya'da NÇO bir veya birin biraz altındadır.

Demografik değişim gelişmekte olan ülkelerde nüfusun yaş kompozisyonunda önemli değişikliklere neden olmaktadır. Bir çok kalkınmakta olan ülkede nüfusun yüzde 40'ı ile 50'si 15 yaşın altındayken, 65 veya daha yaşlı insanların oranı ise yüzde 5'in altındadır. Doğumların

ölümlere eşit olacağı aşamada ise 15 yaşının altındakilerin oranı yüzde 20'nin altına düşerken, 65 yaşın üzerindekiiler yüzde 10'nu geçeceklerdir. Bu geçişin tasarruf üzerindeki etkisi en şiddetli olarak bugünkü durum ile sıfır nüfus artışının gerçekleşeceği dönem arasında hissedilecektir. Zira bu dönemde genç nüfusun oranı düşmeye başlamış olsa bile, yaşlı nüfusun payı henüz tam artmamıştır. Dolayısıyla bu ara dönemde toplam tasarruf oranı daha yüksek olacaktır.

Bugün bu durumda bulunan sanayileşmiş ülkelerde tasarruf oranları yüksektir. Eğer gelişmekte olan ülkeler de aynı yolu izleyecek olurlar ise emeklilik dönemi için tasarruflar nüfus artış oranı düştükçe artacaktır.

Ekonomide toplam tasarruf oranı, kadın nüfus başına daha az çocuklu ailelerin çocukların evi terkettikleri döneme

rastlayan, ailede yüksek tasarruf yıllarına erişildiğinde artacaktır. Zira bu, tasarruf oranının en yüksek olduğu dönemdir. Ancak bu grup faal hayattan emeklilik hayatına kayınca toplam tasarruf azalmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde geniş aileler çoğunluktadır. Bu nedenle, yaşam döneminde tasarruf oranı simülasyonlara göre daha düşük olabilir. Pozitif nüfus artış oranı ve reel faiz oranları sonucu çekirdek ailelere oranla geniş ailelerde tasarruf oranının daha düşük olduğu gözlenmektedir. Bunun nedeni ailedeki yetişkinlerin, gençlerin gelecekte kendilerine maddi açıdan katkıda bulunacakları düşüncesiyle emeklilik dönemi için daha az tasarruf etmeleridir. Faiz oranları da pozitif olmaya devam ettikçe kalabalık ailelerde çekirdek ailelere oranla tasarruf eğilimi daha düşük olacaktır.

Genç kuşaklara mal varlığı bırakma eğilimi başlangıçta yaşam devresi tasarruf eğilimini daha da güçlendireceği için - çünkü aileler yüksek tasarruf yaptıkları dönemde çocuklarına mal varlığı bırakma eğilimi taşıyacaklardır- toplam tasarruf daha da artacaktır. Ancak daha sonraki aşamalarda bu etkiler daha karmaşık olacaktır. Emekliler emeklilik döneminde çocukların mal varlıklarını korumak için daha az tüketime yöneleceklerdir.

Çocukların eğitimi için tasarruf güçlendikçe (birçok sanayileşmiş ülkede olduğu gibi) ömür boyu tasarruf şeklindeki değişiklikler de güçlenecektir. Eğilimler aynı kaldığı sürece önce eğitim için tasarruf artacak, sonra nüfus içinde çocukların payı ile birlikte düşüş gösterecektir.

Dayanıklı tüketim malları için tasarruf eğilimi ailede önceleri yüksektir. Öte

yandan az çocuklu ailelerde kişi başına gelirin daha yüksek olduğu ve bu durumun dayanıklı tüketim mallarına olan talebi yükselttiği görölmektedir.

Kaynak: *Finance and Development*

Macaristan'da Basının Özelleştirilmesi ...

ıkması beklenen revize edilmiş bir medya yasası ile kaldırılmasından sonra, yabancı şirketler üçüncü bir yerel ve ticari televizyon kanalı kurulması için başvuru kuyruğuna gireceklerdir.

Yabancı girişimlerin bu derecede artması, güçlü bir Macar ekonomik ve kültürel milliyetçiliğin açığa çıkmasına yol açmıştır. Muhafazakar hükümet koalisyonunun halkçı kanadına göre yabancıların gazeteleri ele geçirmeleri halinde, Macaristan ulusal egemenliğini, siyasi ve kültürel bütünlüğünü koruyamayacaktır. Batı şirketlerinin piyasaya girişinin toplum değerlerini düşürücü bir etki yaptığına ilişkin düşünceler liberal entellektüeller arasında fazla yandaş bulmamaktadır.

Liberaller, Macaristan'da tekellerin önlenmesi için bir düzenlemeye ihtiyaç bulunduğuna inanmaktadırlar. Robert

Maxwell'in bir televizyon kanalı ile bazı gazetelere sahip olmasına karşı hiçbir yasal engel bulunmamaktadır.

Mülkiyetin tek elde toplanması, rekabeti engelleyici olmasının yanısıra, medyanın siyasi çeşitliliğini de tehdit etmektedir. Parlamentoda muhalefet, bir Batı Alman basın kuruluşunun Macaristan'daki kolu olan Axel Springer'in bölgesel gazetelerdeki nüfuzunu kullanarak muhafazakar bir hükümeti destekleyeceğinden şüphelenmektedir.

Mülkiyetin tek elde toplanmasının liberalleri ve yabancı sermayenin kültür milliyetçilerini rahatsız etmesi gibi, yabancıların ticari ilgisini çeken en önemli şey olan hızlı kar da yeni muhafazakar hükümette bulunan merkantalistleri rahatsız etmektedir. Bunlar, başıboş yabancı firmaların Macar piyasasında hızla kar elde edip, bunu Macar ödemeler

Üniversite-Sanayi İşbirliği...

Sanayi ve şirketler için, üniversite ile ortaklaşa gerçekleştirilecek bir projenin başarılı olabilmesi birtakım unsurların önceden saptanmasına bağlıdır. Burada, elde edilecek başarı ve sonucun ölçülmesi, yapılması istenilen işin çerçevesi ve kapsamı, gerekli teşviğin sağlanması, şirket amaçlarına ne gibi bir katkının olabileceğinin saptanması, proje veya araştırmamanın maliyeti ve üniversite olanaklarından yararlanma koşullarının saptanması ilk başta düşünülecek konulardan bazıları olmalıdır.

Üniversite için ise sanayie hizmet sağlanması sırasında diğer bazı faktörler etkili olmaktadır. Öncelikle şirket tarafından üniversiteye problemin veya araştırılacak konunun ne olduğuna ilişkin

kesin bir tanım verilmelidir. Şirketin zaman sınırlamasının üniversite için proje veya araştırmanın ihtiyaçlarına uygun olması gereklidir. Zaman sınırlamasının yanısıra araştırma veya proje için yapılacak harcamalar için şirketle tam bir anlaşma sağlanması zorunludur. Yapılacak harcamaların ve maliyetlerin önceden belirlenmesi gereklidir. Ayrıca proje veya araştırma sonucunda üniversiteye ne gibi yararlar sağlanabileceği de düşünülmelidir (sonuçların yayınlanması vb...).

İngiltere'de üniversite-sanayi işbirliği uygulamaları üç türlü yapılmaktadır. İlk seçenekte, üniversite araştırmacının tüm masraflarını karşılamaktadır. İkinci olarak, üniversitelerde bulunan Araştırma Konseyleri (Research Council) ve şirketler ortak olarak sorumluluğu paylaşmakta, son olarak da, şirket bütün masrafları ve sorumluluğu tek başına

üstlenmektedir.

İngiltere'de Loughborough Üniversitesi, öğrencilere şirketlerde eğitim ve staj olanakları sağlamaya çalışmaktadır. Eğitimin yüzde 75'i akademik eğitim, yüzde 25'i ise sanayide eğitim olarak gerçekleşmektedir. Bu eğitim türüne "Planlanmış Sanayi Tecrübesi" (Planned Industrial Experience) adı verilmektedir. Ancak devletin sağladığı olanakların ve maddi desteğin son yıllarda kısıtlanması üniversitenin başka yollar aramasına da yol açmıştır. "Deneysel Öğretim Sözleşmesi" (Experimental Teaching Contract) adı verilen yöntemde üniversite, sanayi şirketleri ile ortaklaşa projeler yürütmekte ve maliyetin yarısı sanayi şirketleri tarafından karşılanmaktadır.

Üniversite sonrası eğitim konusunda Loughborough Üniversitesi yeni

uygulamalara girişmiştir. Bu, sanayi şirketlerinde çalışan elemanlara düzenli olarak kurslar vermek şeklinde olmaktadır. Bu kurslar özellikle 12 mühendislik alanında yoğunlaşmakta ve isteyenler için part-time olarak düzenlenmektedir. Özellikle, part-time kursların sanayi sektörü tarafından oldukça ilgi ile karşılandığı belirtilmektedir.

Üniversitenin yeni uygulamaları arasında, "Eğitim Şirketi Projesi" (Teaching Company Scheme) adı verilen ve şirketler için bir eğitim hastahanesi olarak da tanımlanabilecek bir eğitim şirketi uygulaması bulunmaktadır. Burada şirket yetkilileri öğrencilere ders vermekte ve şirketler için ortak araştırmalar, projeler yürütülmektedir. Bu uygulamanın temel amacı sanayideki meslekler için yetenekli mezunlar ve araştırmacılar yetiştirmektir. Diğer bir konu da, İngiltere ve Avrupa'da

çok yaygın olan Bilim Parkı veya Tekno Parklar (Science Park-Tekno Park) oluşturulmasıdır. Bu bilim parkları sanayi şirketlerinin araştırma faaliyetlerinin büyük bir bölümünün üniversite çevresine taşınması ve üniversite ile işbirliği yapılarak yürütülmesi ile gerçekleşmektedir. Parklar üniversite öncülüğünde gerçekleştirilebildiği gibi, şirket-üniversite veya şirketler grubu ortaklığı ile de kurulabilmektedir. Bilim parklarının bir ülkede özellikle teknolojik ve bilimsel araştırma faaliyetleri konusunda yarar sağladıkları kuşkusuzdur.

Sonuç olarak, üniversite-sanayi işbirliğinin geliştirilmesi bir ülkede teknolojinin ve sanayi araştırmalarının gelişmesine büyük yarar sağlamaktadır. Bu konuda sanayi şirketleri ve üniversitelerin, araştırma faaliyetlerinin her aşamasında işbirliğinde bulunmaları

ve devletin de bunu desteklemesi gereklidir.

Ülkemizin teknoloji ve know-how talep eden bir ülke olmaktan çıkıp, teknoloji üreten bir ülke olabilmesi için de üniversitelerimiz ile şirketlerimizin işbirliğini yoğunlaştırmaları son derece gerekli bir husustur.

Kaynak: İngiltere Loughborough Üniversitesi Mühendislik Dizaynı Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. G.R. Wray'ın 18 Eylül 1990 tarihinde İTÜ'de verdiği "Sanayie Üniversite Hizmetlerinin Sunulması" konulu konferans .

Resmi Gazete'de Bu Ay...

FAİZ

2 Eylül 1990

Merkez Bankası'nca belirlenen Dış Krediler Kur Farkı Fonu kapsamındaki kredilere uygulanacak değişken faiz oranı vadeye bakılmaksızın tüm krediler için yıllık yüzde 43.4 olarak belirlendi.

SPK

4 Eylül 1990

Sermaye Piyasası Kurulu hisse senetlerine ilişkin esaslar Tebliğine Ek Tebliği ile hisse senetlerinin

şirketler tarafından geri alınma garantisini kaldırdı.

İTHALAT REJİMİ

5 Eylül 1990

Bakanlar Kurulu Kararı (90/838) ile İthalat Rejimi Kararına ekli I sayılı listede değişiklik yapılarak yeni düzenlemelere gidildi. Buna göre, sabun içermeyen yıkama ve temizleme maddeleri, sentetik kauçuk ve sıvı yağlardan türetilen taklit kauçuk, portland çimentosu, pancar şekerı, saf sakkaroz ve klinker Gümrük Vergisi'nden muaf tutulurken, sabun içermeyen yıkama ve temizlik maddelerine ton başına 50 dolar fon getirildi. Diğer yandan, süt tozu, portland çimento, klinker ve halıda fon

tutarları artırıldı.

Bu arada Anayasa Mahkemesi'nin 3595 sayılı 1990 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun ithalden alınan damga vergilerine ilişkin 60'ıncı maddesini iptal etmesi nedeniyle doğan 1.5 trilyon liralık vergi açığını kapatmak amacıyla gümrük vergileri yüzde 15 artırıldı.

OZON TABAKASI

8 Eylül 1990

Bakanlar Kurulu'nun ozon tabakasının korunmasına dair Viyana Sözleşmesi ile ozon tabakasını incelten maddelere dair Montreal Protokolü'ne katılmamız hakkındaki Karar'ı (90/733) yayınlandı.

ÖZEL SEKTÖRE YARDIM

9 Eylül 1990

Bakanlar Kurulu'nun Türkiye ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) arasında imzalanan "Özel Sektöre Yardım" konulu Proje Belgesi'nin onaylanması hakkındaki Karar'ı (90/532) yayınlandı. Proje çerçevesinde özel sektöre dolaysız yardım temin etmek yanında üretim sıkıntılarının giderilmesi, mamul gelişimi, kalite kontrolü, yöneticilik teknikleri, ürün çeşitlendirmesi gibi alanlarda yardımcı olunacaktır.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERE YARDIM

10 Eylül 1990

Bakanlar Kurulu'nun Türkiye'nin gelişmekte olan ülkelere yapacağı teknik yardımlarla ilgili faaliyetlerin yürütölmesi, kaynakların temini ile yapılacak yardım ve harcamalarla ilgili esas ve usuller hakkındaki Karar'ı (90/755) yayınlandı. Karar'a göre, teknik yardım faaliyetlerinin gelir kaynakları; bütçeye konulacak ödenekten, yapılacak bağışlardan, fonlardan yapılacak aktarmalardan oluşmaktadır.

TÜRKİYE-SSCB

11 Eylül 1990

Bakanlar Kurulu Kararı (90/792) ile

Türkiye ile SSCB arasında alüminyum sanayi alanında işbirliğine ilişkin Protokol onaylandı. Buna göre, Türk ve Sovyet kuruluşlar Seydişehir'de mevcut tesislerin modernizasyonu ve tevsii konusunda işbirliği yapacaklar.

TÜRKİYE-DANİMARKA

12 Eylül 1990

Bakanlar Kurulu Karar'ı (90/589) ile Türkiye-Danimarka ekonomik, sınai, bilimsel ve teknik işbirliği mutabakatı zaptı onaylandı. Bu çerçevede ortak teşebbüs imkanları araştırılacak, TKB ile Danimarka Gelişme Yolundaki Ülkeler İçin Sanayileşme Fonu arasında işbirliği

sağlanacak, çifte vergilendirme önlenecek, yatırımlar karşılıklı teşvik edilecek, üçüncü ülkelerde işbirliği yapılacaktır.

TÜRKİYE-AT

16 Eylül 1990

Bakanlar Kurulu Kararı (90/717) ile Avrupa Topluluğu'ndan ekonomik ve teknik işbirliği çerçevesinde 1980 yılında sağlanan 75 milyon AHB (Avrupa Hesap Birimi) tutarındaki hibenin bakiyesi 19 milyon AHB'nin 5 milyon 800 bin AHB tutarındaki kısmının "Sağlık Hizmetlerinin İyileştirilmesi" projesinin, 2 milyon 800 bin AHB tutarındaki kısmının da

"Çevre Kirliliği Kontrol Programı" projesinin finansmanında kullanılması konusunda Türkiye ile AT arasında imzalanan Finansman Anlaşması onaylandı.

TÜRKİYE-F. ALMANYA

3 Eylül 1990

Bakanlar Kurulu Kararı (90/640) ile Türkiye-F. Almanya arasında imzalanan "Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerine Danışmanlık Hizmeti" konulu Proje Anlaşması onaylandı. Buna göre, F. Almanya iki yıl süreyle küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşlarının geliştirilmesi çalışmalarını koordine etmek ve kredi danışmanlığı yapmak üzere

uzmanlar yollayacak.

AKARYAKIT

25 Eylül 1990

Bakanlar Kurulu Kararı'na (90/917) göre petrol ürünleri satışından alınan Akaryakıt Tüketim Vergisi (ATV) ile bu ürünlerin ithalinde yapılan Destekleme Fiyat İstikrar Fonu (DFİF) kesintileri, 1 Ekim'den geçerli olmak üzere iki aylık süre için düşürüldü. Buna göre, ATV oranı normal ve süper benzinde yüzde 85'den yüzde 74'e, gazyağında yüzde 80'den yüzde 69'a, motorinde yüzde 70'ten yüzde 59'a, fuel-oilde ise yüzde 29'dan yüzde 25'e indirildi. Akaryakıt ithalinde yapılan yüzde 20'lik DFİF kesintisi de yüzde 15'e

düşürüldü.

KDV

25 Eylül 1990

Bakanlar Kurulu Kararı (90/919) ile mal ve hizmetlere uygulanacak Katma Değer Vergisi oranları yükseltildi. Buna göre, 15 Ekim'den itibaren temel KDV oranları yüzde 10'dan yüzde 11'e, temel gıda maddelerinde yüzde 3'ten yüzde 5'e, dayanıklı tüketim mallarında da yüzde 15'ten yüzde 20'ye çıkarıldı.

THY

25 Eylül 1990

Bakanlar Kurulu'nun Kararı (90/822) ile